

# ЗМІСТ

Зі скарбниці світового досвіду: економічний аналіз  
американського права (Кучерявенко М.П.)

*Передмова*

## ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВА: ВСТУП

### Розділ 1

#### **Природа економічного обґрунтування**

- 1.1. Засадничі поняття
- 1.2. Цінність, корисність, ефективність
- 1.3. Реалізм економічних припущень
- 1.4. Нераціональність та надмірна раціональність.  
Зв'язок з теорією ігор

### Розділ 2

#### **Економічний підхід до права**

- 2.1. Історія питання
- 2.2. Позитивний та нормативний економічний аналіз права
- 2.3. Критика економічного підходу

## ЗАГАЛЬНЕ ПРАВО

### Розділ 3

#### **Власність**

- 3.1. Економічна теорія прав власності: статичний та динамічний аспекти
- 3.2. Труднощі, що супроводжують надання й забезпечення прав власності
- 3.3. Інтелектуальна власність: патенти, авторські права, торговельні марки, комерційні таємниці та право на недоторканість приватного життя
- 3.4. Права власності у праві та в економіці: частота мовлення й аукціонний продаж діапазонів
- 3.5. Права на використання ресурсів у майбутньому
- 3.6. Несумісні використання ресурсів
- 3.7. Порушення права володіння та право держави на відчуження приватної власності

- 3.8. Два підходи до забруднення довкілля: джерело незручностей та сервітут
- 3.9. Інші способи проблем із несумісного використання землі. Різниця між правами власності та правами, обговореними в контракті, а також між судовими заборонами й рішеннями про відшкодування збитків
- 3.10. Маєтки як взірць спільного володіння
- 3.11. Труднощі, пов'язані з передачею прав власності
- 3.12. Дистрибутивні ефекти від передачі прав
- 3.13. Громадська земля

#### Розділ 4

##### **Контракти: права та засоби їхнього захисту**

- 4.1. Процес обміну та економічні функції контрактного права
- 4.2. Зустрічне задоволення
- 4.3. Укладання контракту. Взаємна згода й односторонній контракт
- 4.4. Обопільна помилка
- 4.5. Контракти як страхівка. Нездійсненність і подібні поняття. Тлумачення страхових контрактів
- 4.6. Шахрайство
- 4.7. Примус, ринкова влада й незаконний контракт
- 4.8. Ґрунтовні принципи правового захисту від ламання контракту
- 4.9. Непрямі збитки
- 4.10. Штрафи, заздалегідь оцінені збитки та конфіскація майна внаслідок розривання контракту
- 4.11. Примусове виконання контракту
- 4.12. Самодопомога, умови контракту й реальне виконання
- 4.13. Неявний контракт

#### Розділ 5

##### **Шлюбне право та правові норми, що регулюють сферу статевих відносин**

- 5.1. Теорія домашнього виробництва
- 5.2. Одруження й розлучення
- 5.3. Наслідки розлучення
- 5.4. Правовий захист дітей
- 5.5. Сурогатне материнство
- 5.6. Право та кількість населення
- 5.7. Навіщо потрібно регулювати статеві відносини?

## Розділ 6

**Цивільне право**

- 6.1. Економіка нещасливих пригод та формула Генда для обчислення відповідальності за необережність
- 6.2. Правовий стандарт раціональності людської поведінки
- 6.3. Звичай як аргумент захисту
- 6.4. Вина потрепілого: зустрічна провина, відносна необережність, прийняття ризику та відповідальність порушника прав власності
- 6.5. Обов'язкова відповідальність
- 6.6. Відповідальність за якість продукції
- 6.7. Причинова зумовленість та передбачуваність
- 6.8. Спільні цивільні правопорушення, розподіл відповідальності, звільнення від відповідальності. Відповідальність за дії іншої особи (зокрема за дії найманого працівника). Сексуальне домагання
- 6.9. Порятунки: відповідальність супроти відшкодування збитків
- 6.10. Функція компенсації збитків від делікту
- 6.11. Компенсація збитків, пов'язаних з утратою спроможності заробляти гроші
- 6.12. Компенсація за біль та страждання, проблема оцінки людського життя й ризик присудження завищеної компенсації
- 6.13. Правило про додаткові вигоди (додаткове джерело доходу)
- 6.14. Необережність, страхування відповідальності та страхування від нещасливих пригод. Обов'язкова компенсація шкоди від ДТП
- 6.15. Умисні делікти
- 6.16. Дифамація
- 6.17. Відповідальність правонаступника

## Розділ 7

**Карне право**

- 7.1. Економічна природа та функції карного права
- 7.2. Оптимальний рівень карних санкцій
- 7.3. Запобігання злочину. Відповідальність за вчинення кількох злочинів. Замах на злочин і злочинна змова. Пособництво та співучасть. Рецидивізм і підбурювання на злочин
- 7.4. Злочинний замір
- 7.5. Нерозсудлива поведінка, халатність та обов'язкова відповідальність
- 7.6. Примушування до скоєння злочину та крайня необхідність як пом'якшувальні обставини

- 7.7. Запобіжні заходи, вжиті потерпілим. Зв'язок із провокуванням злочину потерпілим та законами про продаж і використання зброї
- 7.8. Економіка організованої злочинності
- 7.9. Війна з наркотиками

## Розділ 8

### **Загальне право, історія права та правознавство**

- 8.1. Неявна економічна логіка загального права
- 8.2. Загальне право, економічне зростання та історія права
- 8.3. Право та норми поведінки
- 8.4. Моральний зміст загального права
- 8.5. Моральна форма закону

## **ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ**



## Розділ 9

### **Теорія монополії**

- 9.1. Монопольна ціна та продукція монополії
- 9.2. Вплив зміни вартості або попиту на монопольну ціну
- 9.3. Монополія і теорія ефективності
- 9.4. Цінова дискримінація
- 9.5. Інші перешкоди монополізації: боротьба за ринок, товари тривалого вжитку, вихід нових конкурентів на ринок

## Розділ 10

### **Антимонопольне законодавство**

- 10.1. Картелі й антитрестівський закон Шермана
- 10.2. Напівлегальні горизонтальні угоди: угоди щодо патентів та “всеохопні ліцензії” АСКАП (Американського товариства з охорони авторських прав композиторів, письменників та видавців) й компанії “Бродкаст М’юзік Інкорпорейтед”
- 10.3. Установлення мінімальних роздрібних цін
- 10.4. Злиття фірм, що призводять до утворення монополій або олігополій
- 10.5. Монопольна влада
- 10.6. Визначення ринку та його частини, що належить фірмі
- 10.7. Потенційна конкуренція
- 10.8. Хижацька цінова політика
- 10.9. Демпінг та питання вільної торгівлі
- 10.10. Перекриття каналів для збуту продукції, продаж “з навантаженням”, бар’єри для виходу на ринок
- 10.11. Бойкоти та їхній зв’язок з монополією
- 10.12. Антитрестівські справи та компенсація збитків

**Розділ 11****Регулювання трудових стосунків**

- 11.1. Особливе ставлення права до трудових монополій
- 11.2. Економічна логіка Закону про трудові відносини у США
- 11.3. Профспілки і продуктивність праці
- 11.4. Вільне працевлаштування
- 11.5. Праця й антитрестівське законодавство
- 11.6. Установлення мінімального рівня зарплатні та подібні законодавчі заходи, спрямовані на захист працівників
- 11.7. Расова, статева й вікова дискримінація на робочому місці
- 11.8. Федеральне пенсійне законодавство США

**Розділ 12****Регулювання сфери комунальних послуг та громадського транспорту**

- 12.1. Природна монополія
- 12.2. Контроль над рівнем прибутковості та проблема визначення “розумного” рівня доходності
- 12.3. Інші проблеми, зумовлені спробами обмежити прибутки комунальних підприємств
- 12.4. Регулювання системи стимулів
- 12.5. Регулювання структури тарифів та виходу на ринок
- 12.6. Платне телебачення
- 12.7. Оподаткування через регулювання (внутрішнє або перехресне субсидування)
- 12.8. Попит на регулювання

**Розділ 13****Вибір між державним регулюванням і загальним правом**

- 13.1. Оптимальний рівень регулювання
- 13.2. Новий погляд на обман споживачів
- 13.3. Обов'язкове розкриття інформації
- 13.4. Охорона здоров'я і техніка безпеки
- 13.5. Ще раз про забруднення довкілля
- 13.6. “Податок” на придбання тари
- 13.7. Кабельне телебачення: проблеми авторських прав та місцевої монополії

## ЗАКОНОДАВЧІ НОРМИ СТОСОВНО КОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

# IV

### Розділ 14

#### **Корпорації, забезпечене й незабезпечене кредитування, банкрутство**

- 14.1. Природа комерційної фірми
- 14.2. Різновиди фірм
- 14.3. Корпорація як стандартний контракт
- 14.4. Борг корпорації та забезпечений борг
- 14.5. Банкрутство — особисте та корпоративне
- 14.6. Скасування обмеженої відповідальності
- 14.7. Відокремлення права власності від контролю
- 14.8. Передача контролю над корпорацією
- 14.9. Корпоративне витискання й конкуренція за м'якість
- 14.10. Інсайдерні операції з цінними паперами
- 14.11. Свобода дій менеджерів та відповідальність корпорації перед суспільством
- 14.12. Корпоративна злочинність
- 14.13. Корпорація закритого типу
- 14.14. Ще раз про регулювання сфери комунальних послуг

### Розділ 15

#### **Фінансові ринки**

- 15.1. Структура портфеля акцій
- 15.2. Диверсифікація, використання кредитів та співвідношення обсягів боргу і власного капіталу
- 15.3. Чому корпорації купують страховку?
- 15.4. Сортування акцій і гіпотеза ефективного ринку
- 15.5. Ринок цінних паперів та монополія
- 15.6. Закони про вкладання коштів у довірчу власність і ринкові фонди
- 15.7. Соціальні вкладення довірчих власників
- 15.8. Регулювання ринку цінних паперів
- 15.9. Регулювання банківської сфери та криза ощадно-кредитних компаній



## ПРАВО ТА РОЗПОДІЛ ДОХОДУ Й БАГАТСТВ

### Розділ 16

#### **Нерівномірність доходів, справедливий розподіл та бідність**

- 16.1. Вимірювання нерівномірності
- 16.2. Чи є нерівність неефективною?
- 16.3. Контрактна теорія дистрибутивної справедливості та її достосування до соціального забезпечення
- 16.4. Витрати через бідність та обмеження приватної добродійності
- 16.5. Незареєстровані переведення грошей проти пільг у негрошовій формі
- 16.6. Перерозподіл багатства за правилами визначення відповідальності: упровадження житлових стандартів
- 16.7. Необмежені пільги в негрошовій формі

### Розділ 17

#### **Оподаткування**

- 17.1. Оподаткування та ефективність
- 17.2. Військова повинність
- 17.3. Акцизні податки
- 17.4. Податки на нерухомість
- 17.5. Оподаткування доходів корпорацій
- 17.6. Оподаткування особистого доходу: вступ
- 17.7. Визначення доходу
- 17.8. Пільги щодо прибуткового податку
- 17.9. Особливе ставлення закону до доходів з капіталу
- 17.10. Прогресивні податки

### Розділ 18

#### **Передача багатства у випадку смерті**

- 18.1. Податки на смерть і на дарування
- 18.2. Спадкоємці-вбивці
- 18.3. Мертва рука
- 18.4. Доктрина найближчого можливого варіанту (cy pres)
- 18.5. Стимули добродійних організацій
- 18.6. Умови передачі власності до приватного трасту. Траст, у якому передбачені гарантії проти марнотратства бенефіціанта
- 18.7. Удовина частка

## СУДОВИЙ ПРОЦЕС

### Розділ 19

#### **Ринок, система змагальності в суді та законодавчий процес як способи розподілу ресурсів**

- 19.1. Порівняння розподілу ресурсів за допомогою ринку та юридичної системи
- 19.2. Порівняння розподілу ресурсів за допомогою судової та законодавчої систем
- 19.3. Економічна теорія законодавства
- 19.4. Як регулюють фінансування виборчих кампаній та обмежують термін перебування на посаді
- 19.5. Тлумачення законодавчих актів у світі, де політику визначають групи інтересів
- 19.6. Незалежна судова політика і вплив груп інтересів
- 19.7. Що максималізують судді?

### Розділ 20

#### **Процес утворення правових норм**

- 20.1. Сукупність прецедентів як капітал
- 20.2. Утворення прецедентів
- 20.3. Вироблення законодавчих актів: чіткі правила й довільні стандарти
- 20.4. Сила прецеденту

### Розділ 21

#### **Цивільний та кримінальний процес**

- 21.1. Економічні цілі судового процесу.
- 21.2. Належна правова процедура та правила збирання доказів
- 21.3. Вартість помилки в цивільних справах
- 21.3. Тлумачення сумнівів на користь обвинувачуваного
- 21.4. Попереднє судове рішення. Попередня судова заборона, декларативне рішення та консультативні висновки
- 21.5. Уладнати суперечку поза стінами суду чи розпочати судовий процес? Норми цивільного процесу й еволюція загального права
- 21.6. Ще раз про правила відповідальності
- 21.7. Переговори щодо визнання провини, реформа карного процесу й теза про марність
- 21.8. Витрати на судовий процес і пошуки ефективної процедури
- 21.9. Приступ до заходів правового захисту — відрядна оплата за послуги правників, колективні позови, звільнення від судових витрат та правило 11

- 21.10. Правило 68 й одностороннє відшкодування судових збитків
- 21.11. Принцип неприпустимості повторного розгляду справи та принцип преюдиції
- 21.12. Зволікання з розглядом справ та проблема завантаженості судів
- 21.13. Присяжні та судді арбітражних судів
- 21.14. Апеляції
- 21.15. Вибір законодавства
- 21.16. Забагато юристів? Забагато судових процесів?

## Розділ 22

### **Правозастосування й адміністративний процес**

- 22.1. Державне і приватне впровадження закону: як досягти компромісу
- 22.2. Охорона закону урядом супроти приватного правозастосування: позитивні наслідки
- 22.3. Добір урядовою установою справ для розгляду
- 22.4. Структура адміністративного органу
- 22.5. Дії адміністративних органів
- 22.6. Судовий контроль над діяльністю адміністративного органу

## **КОНСТИТУЦІЯ ТА ФЕДЕРАЛЬНА СИСТЕМА США**

# VII

## Розділ 23

### **Природа й функції конституції**

- 23.1. Економіка конституціоналізму: вступ
- 23.2. Принцип поділу влади
- 23.3. Захист прав
- 23.4. Аналіз раціональності

## Розділ 24

### **Економічно виправдана належна процедура**

- 24.1. Вільне укладання контрактів як конституційний принцип
- 24.2. Повернення до принципу економічної належної процедури. Бідняки як клас, що його захищає конституція
- 24.3. Права споживачів та державних найманців згідно з принципами належної процедури

## Розділ 25

### **Економіка федералізму**

- 25.1. Розподіл відповідальності між федеральним урядом і штатами США
- 25.2. Федеральні суди та впровадження закону федеральним урядом
- 25.3. Штати й оподаткування: акцизні податки

- 25.4. Штати й оподаткування: податки на нерухомість і на корпоративний прибуток
- 25.5. Обмеження, що їх належна процедура накладає на особисту підсудність
- 25.6. Міжбасейнове переміщення річкової води
- 25.7. Експорт бідності
- 25.8. Ще раз про суперечності в законодавстві та про забруднення довкілля
- 25.9. Право на торгівлю

## Розділ 26

### **Расова дискримінація**

- 26.1. Схильність до дискримінації
- 26.2. Сегрегація у школах
- 26.3. Вимоги щодо дій держави
- 26.4. Закони проти дискримінації
- 26.5. Обернена дискримінація

## Розділ 27

### **Захист вільного ринку ідей та релігії**

- 27.1. Економічні засади свободи слова
- 27.2. Межі діяльності, що її захищає конституція: заклик до протиправних дій, погрози, дифамація, непристойність та спалення прапора
- 27.3. Попередня цензура й обмеження поглядів
- 27.4. Регулювання телебачення та радіомовлення
- 27.5. Оманлива реклама та зв'язок між політичними й економічними правами
- 27.6. Економіка свободи віросповідання

## Розділ 28

### **Обшуки, вилучення доказів та допити**

- 28.1. Ще раз про право на недоторканість приватного життя
- 28.2. Засоби правового захисту, що їх надає четверта поправка
- 28.3. Загадка самообмови та зізнань, отриманих за допомогою сили

Покажчик справ

Покажчик авторів

Предметний покажчик